

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
سیستم های اطلاعات استراتژیک
برنامه ریزی استراتژیک سیستم ها و فناوری های اطلاعاتی
ضرورتی بنیادین در برنامه چهارم توسعه

چکیده

برنامه ریزی استراتژیک سیستمها و فناوریهای اطلاعات (IS/IT) عبارت است از فرآیند تشخیص سیستمهای کاربردی مبتنی بر کامپیوتر که سازمان را در اجرای طرحهای کاری و تحقق اهدافش یاری می کند مدتها است که برنامه ریزی استراتژیک برای بهره برداری از منابع بالقوه سیستمها و فناوریهای اطلاعاتی ضروری شناخته شده است . اما این برنامه ریزی فعالیتی پیچیده است و بررسی یافته های پژوهشی در این زمینه وجود موانع عمده ای را در سر راه چنین برنامه ریزی های استراتژیک نشان می دهد . اکنون که ایران در آستانه تنظیم سیاستهای برنامه چهارم توسعه کشور قرار دارد؛ شایسته است برنامه ریزان برای تحقق نظام اداری کارآمد و اثربخش ؛ استفاده گسترده ای از سیستمها و فناوریهای اطلاعاتی بعمل آورد. این مهم انجام نمی شود ؛ مگر آنکه در قالب برنامه ریزی ؛ کاربرد استراتژیک سیستمها و فناوریهای اطلاعاتی در عرصه های نوین اقتصادی و محیط های متلاطم گنجانده شود . در این مقاله سعی شده است ضرورت برنامه ریزی توسعه ای سیستمها و فناوریهای اطلاعاتی برای نوسازی ساختارهای اقتصادی و اجتماعی ایران مورد تاکید قرار گیرد، و چشم اندازها و چالشهای این برنامه ریزی بررسی شود.

عصر اطلاعات

- این واقعیت که امروز سازمانها در عصر اطلاعات بسر میبرند الزامات و محدودیتهایی را بر آنها تحمیل می کند که در گذشته نچندان دور مطرح کردن آنها ضرورتی نداشت .
- فناوری ارتباطات و اطلاعات یکی از ویژه گیهای مهم عصر اطلاعات است که طراحی شکل های جدید سازمانی ، سیستمهای کنترلی جدید ، بازمهندسی فرایندهای سازمانی و مانند اینها را امکان پذیر ساخته است .

(IS/IT) هزینه کسب ، انتقال ، و تبدیل داده ها را کاهش و دقت،
بموقع بودن و در دسترس بودن اطلاعات را افزایش می دهد.

تصميم گيري در محيط هاي متلاطم بدون دستيابي
مستمر به اطلاعات مرتبط عملاً “سردرگمي زيادي به
بار مي آورد.

طراحي و استقرار سيستمها و فناوريهاي اطلاعاتي كه
از عناصر بنيادين عصر اطلاعات بشمار مي روند
تلاشي است براي پاسخگويي اين نياز.

سؤال

۱. در برنامه های توسعه اقتصادی ، فرهنگی و اجتماعی ایران به برنامه ریزی استراتژیک سیستمها و فناوری اطلاعاتی تا چه حد توجه شده است؟

۲. نوع نگرش و برخورد ما با این موضوع در برنامه چهارم توسعه چگونه باید باشد ؟

وجود سیستمها و فناوریهای پراکنده و جزیره ای در سازمانها حکایت از آن دارد که این سازمانها در گذشته مراحل اولیه بلوغ سازمانی را در به کار گیری تجربه کرده اند . طبیعی است که در آن زمان از طرحهای جامع اطلاعاتی و برنامه ریزی استراتژیک خبری نبوده است (IS/IT).

بر عم کم توجهی به توسعه فناوریهای اطلاعات در برنامه های اول و دوم ، در برنامه سوم توسعه در حوزه های فرا بخشی سند برنامه ، سرفصلی به فناوری اطلاعات اختصاص یافته است و ان یکی از حورهای توسعه ملی دانسته شده است ، و خطوط اصلی توسعه در این حوزه در بخشهای مختلف نرم افزار ، سخت افزار و نیروی انسانی ، مخابرات ، اطلاعات و مدیریت مورد توجه قرار گرفته است .

۱. ایجاد زیر ساخت های ارتباطی و شاه راههای اطلاعاتی لازم ، پهنای و گستردگی کافی باند از طریق وزارت فناوری و ارتباطات و ایجاد تسهیلات لازم برای استفاده دانشجویان و اعضای هیات علمی .

۲. تفکیک وظایف مجموعه های "تامین کننده اطلاعات" ، "تامین کننده خدمات" ، "تامین کننده ارتباطات" .

نگرشهاي برنامه ريزي استراتژيك (IS/IT)

برنامه ريزي استراتژيك (IS/IT) عبارت است از فرايند تشخيص بده سيستمهاي کاربردي مبتني بر كامپيوتر كه به يك سازمان در اجراي برنامه هاي كاري و تحقق اهدافش ياري مي رساند .

برنامه ريزي استراتژيك همچنين سيستمهاي کاربردي داراي تاثير گذاري بالا و توانايي آنها را در خلق مزيت نسبت به رفتار شناسايي مي كند .

برنامه ریزی استراتژیک (IS/IT) شامل تمام فعالیتهای برنامه ریزی
است که برای تشخیص فرصتهای استفاده از فناوری اطلاعاتی برای
حمایت از برنامه های استراتژیک سازمانها و حفظ کارآمدی و اثر
بخشی سیستمهای اطلاعاتی جهت داده شده اند.

باتوجه به برنامه ریزی استراتژیک (IS/IT) ، اجرا را می توان بصورت
یک فرایند انجام پروژه ها ، وظایف ، برنامه ها و عملیات و برنامه
استراتژیک (IS/IT) تعریف کرد.

بلوغ سازمانی

نگرشهای برنامه ریزی

بلوغ سازمانی بر حسب برنامه ریزی IS/IT

یکپارچه سازی استراتژی ها در سطوح مختلفی

ویژگیهای برنامه ریزی استراتژیک IS/IT

جامعیت

رسمیت

تمرکز

جریان

مشارکت

سازگاری

گامهای برنامه ریزی استراتژیک

گام اول : در فرایند SISP تعیین اهداف IS است . قلمرو عملیات ساختمان ، خط مشی های سیستم و طرح کسب و کار در این مرحله مرور می گردد . هدف از این مرحله تعریف اهداف سازمان و همسو کردن اهداف IS با آن است .

بررسی اسناد و مدارک ، منشور سازمانی ، شرح وظایف، دستورعمل ها ، گزارشهای ممیزهای داخلی و خارجی جزو اعمال این مرحله است .

در این مرحله اهداف مشخصی دنبال می شود از جمله :

- طراحی و اجرای پروژه هایی که اهداف سازمانی را حمایت می کند .
- بهره برداری از فرصتهای جدید کسب و کار که بوسیله تکنولوژی جدید اطلاعات مهیا می شود .
- پیروی از متدولوژی توسعه سیستمها .

گام دوم : از تعامل میان افراد و سیستمهای پرسنلی ، یکسری نیاز به پروژه هایی بوجود می آید تا اهداف گام اول بصورت عملیاتی دنبال شود. اما در هر سازمانی اولاً“ محدودیت مالی و منابع برای انجام این پروژه ها وجود دارد و همچنین معلوم نیست که این پروژه های تعریف شده هم همگی مهم و دارای اولویت یکسان باشند. لذا در این مرحله يك اولویت بندی بین پروژه های با فاکتورهای استراتژیک بودن و عملی بودن انتخاب شوند.

گام سوم : منابع کلیدی و ظرفیت کاری هر سیستم اطلاعاتی بوسیله تکنولوژی و نیروی انسانی نشان داده می شود. هدف گام سوم این است که تعیین شود که پروژه های برنامه ریزی شده چه تاثیری بر منابع دارد و همچنین اطمینان از اینکه ظرفیت کافی در طول سیکل برنامه ریزی وجود دارد که هم پروژه های کنونی تغذیه کند و هم پشتوانه و محرکی برای پروژه های آتی باشد.

کاربردهای استراتژیک IS/IT را می توان بشرح زیر طبقه بندی نمود

- ایجاد ارزش افزوده در فرآیندهای کاری .
- ارتباط دهی موثر سازمان با مشتریان / ارباب رجوع یا عرضه کنندگان .
- تولید محصولات با خدمات جدید .
- بهبود اثربخشی تصمیم گیری مدیران و افزایش کارایی سازمان .
- ارتقای یادگیری سازمانی .
- کسب مزیت رقابتی .

حاکمیت مبتنی بر IS/IT می تواند در تحقق اهداف زیر یا زمینه سازی برای تحقق آنها بسیار موثر باشد:

■ انعطاف پذیری، پاسخگویی واکنش مناسب و بموقع سازمانهای دولتی به درخواستهای مردم .

■ بهبود فرآیندهای تصمیم گیری برای جلب اعتماد افراد ذینفع .

■ بهبود ارتباطات درون سازمانی و میان سازمانی در بخش دولتی .

■ تحقق ایده دولت الکترونیکی .

مزیت های اجرای برنامه ریزی استراتژیک

- یکپارچگی بین وظایف IS با سازمان را راحت می کند
- شناخت فرصتها برای استفاده سیستمهای اطلاعاتی برای اهداف استراتژیک کمک می کند
- اطمینان می دهد که منابع کافی و مناسب برای عملیات بحرانی اختصاص یافته است.
- اطمینان می دهد که اعمال IS اهداف و فعالیت های کانونی سازمان را در هر سطحی یاری می کند .

خط مشي گذاري ماتريسي IS/IT

■ الگوي ماتريسي در خط مشي گذاري برنامه چهارم توسعه مي تواند بر شفافيت خط مشهاي طولي و بين بخشي (عرضي) بيازايد حوزه نفوذ يکي از اين خط مشهاي عرضي مي تواند سيستمها و فناوريهاي اطلاعاتي باشد.

سياسي و دفاعي	اقتصاد بازرگاني	خدمات اجتماعي	صنعتي و فني	آموزشي و پژوهشي	خط مشي طولي
					خط مشي عرضي تشکيلات
					نيروي انساني
دفاع الکترونيکي امنيت محازي	تجارت الکترونيکي گمرگ محازي	خدمات الکترونيکي سيستمهاي خبره	اتوماسيون صنعتي زير ساختهاي ارتباطاتي	آموزش محازي کار آفريني واقعيت محازي	سيستمها و فناوري
					فرهنگ سازماني
					مهارتهاي سازماني
					سبک مديريت

خسته نباشید